

Oczyszczanie gazów odlotowych z zanieczyszczeń gazowych cz. 2

wykład - Ochrona środowiska rok III inż.

Inne metody odsiarczania gazów

Oprócz omówionych już mokrych metod absorpcyjnych stosuje się do odsiarczania:

- **metody adsorpcyjne**
  - sucha z wprowadzaniem sorbentu do paleniska
  - adsorpcja na węglu aktywnym lub koksie
- **spalanie w kotłach fluidalnych**

Metoda sucha

Zaliczana do met. adsorbcyjnych (**chemisorpcja**);

Polega na wprowadzeniu (wtrysku) drobno **zmielonego (pyłu) adsorbentu** do właściwej strefy spalania (komory paleniskowej);

Sorbentem może być wapniak CaCO_3 , dolomit $\text{CaCO}_3 \cdot \text{MgCO}_3$, wapno gaszone Ca(OH)_2 lub wapno palone CaO .

Metoda sucha

W temperaturze płomienia następuje dekarbonizacja węglanów (750-900°C) lub dehydratacja wodorotlenku (400-500°C) do CaO i reakcja z SO₂ i HCl

---

Metoda sucha

- dehydratacja: $\text{Ca(OH)}_2 = \text{CaO} + \text{H}_2\text{O}$
- dekarbonizacja: $\text{CaCO}_3 = \text{CaO} + \text{CO}_2$
- chemisorpcja:
 $\text{CaO} + \text{SO}_2 = \text{CaSO}_3$
 $\text{CaO} + \text{SO}_3 = \text{CaSO}_4$
 $\text{CaO} + 2\text{HCl} = \text{CaCl}_2 + \text{H}_2\text{O}$

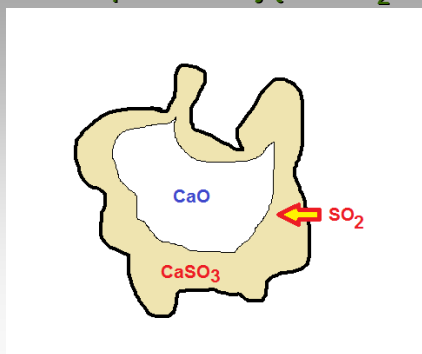

Cząstka adsorbentu (CaO) pochłaniająca SO₂

Adsorpcja na węglu

Metoda ta polega na adsorpcji SO₂ z odpylonych gazów na sorbencie węglowym. Sorbentem może być:

- **węgiel aktywny** (zastosowanie: ochrona dróg oddechowych – maski, klimatyzacja)
- **koks aktywny** – mniejsza skuteczność, ale dużo tańszy (zastosowanie przemysłowe)

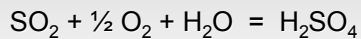

Adsorpcja na węglu

Adsorpcja SO₂ zachodzi dzięki:

- rozwiniętej powierzchni właściwej
- właściwościom katalitycznym węgla – na powierzchni zachodzi szybkie utlenianie SO₂ do SO₃ i hydratacja do H₂SO₄:

Optymalna temperatura ok. 390 K

Adsorpcja na węglu

Regenerację sorbentu można przeprowadzić :

- w podwyższonej temperaturze (700 K)
 $2 \text{H}_2\text{SO}_4 + \text{C} = 2 \text{SO}_2 + \text{CO}_2 + 2 \text{H}_2\text{O}$
- lub przez przemywanie wodą (uzyskujemy roztwór kwasu siarkowego o stężeniu kilkunastu procent)

Kotły fluidalne

Zastosowanie tego typu rozwiązań ma za zadanie jednocześnie ograniczyć emisję SO_2 (chemisorpcja) i NO_x (obniżenie temperatury spalania). Drobno zmielone paliwo stałe (np. węgiel kamienny) i wapniak utrzymywane są w stanie fluidalnym przez powietrze zastosowane w niedomiarze (ok. 65% całkowitej ilości powietrza) – pierwsza strefa spalania.

Kotły fluidalne

W drugiej strefie spalania następuje dopalenie paliwa. Dwustrefowe spalanie przyczynia się do lepszego wykorzystania paliwa, obniżenia temperatury (mniejsza emisja NO_x), a dodatek wapniaka eliminuje w >90% tlenki siarki z gazów spalinowych. Reakcje sorpcji jak w metodzie suchej.

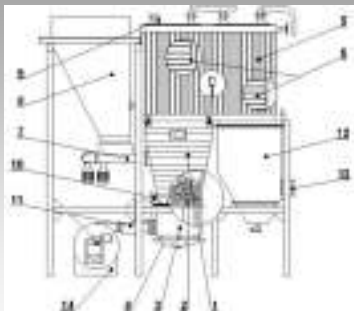

Kotły fluidalne

Właściwości złoża fluidalnego

Złoże fluidalne charakteryzuje się szeregiem cech, dzięki którym zapewnione są optymalne warunki spalania:

- **materiał złoża zachowuje się jak wrzący płyn** - poprzez intensywny ruch cząstek złoża następuje dokładne wymieszanie powietrza, paliwa i ewentualnie sorbentu,
- w złożu **następuje ścieranie** przereagowanej lub spalonej warstwy paliwa,

---

Właściwości złoża fluidalnego

- **ziarna paliwa mają bardzo dobry kontakt z powietrzem** - nie występują strefy gdzie paliwo zgazowywane jest bez dostępu powietrza, a powstałe gazy spalinowe spalane są bezpłomieniowo nim opuszczają złożo,
- podobnie jak we wrzącej cieczy w całej objętości złoża **występuje stała temperatura** oraz następuje ciągle uśrednianie składu złoża,

---

Właściwości złoża fluidalnego

- zwiększone współczynniki wymiany ciepła i masy powodują że, **ciepło złoża jest przekazywane do spalin oraz zanurzonych w nim wymienników** z większą intensywnością;
- stała **niska temperatura spalania**, oraz brak stref spalania typowych do spalania w płomieniu znacznie **ogranicza emisję tlenków azotu**,
- dodawanie **sorbentu wapiennego** do paliwa umożliwia wiązanie siarki bezpośrednio w złożu; osiągnięta **skuteczność odsiarczania 50-98%**; daje to możliwość spalania również paliw o znacznej zawartości siarki.

Metody ograniczania emisji NO_x

Informacje wstępne

- W procesie spalania paliw z udziałem powietrza jako utleniacza powstają trzy rodzaje tlenków azotu w następujących proporcjach:

Tlenki azotu	Udział w emisji [%]
NO	95 – 97 %
NO ₂	3 – 5 %
N ₂ O	~ 0,5 %

Informacje wstępne

- Z względu na brak charakteru kwasowego tlenku azotu NO, w porównaniu z NO₂, nie bierze on udziału w reakcjach z sorbentami alkalicznymi tj. CaO, Ca(OH)₂, lub CaCO₃, tak jak to ma miejsce w przypadku SO₂
- Powstający NO₂ reaguje z w/w, lecz procesy te mają niewielkie znaczenie z uwagi na mały udział NO₂ w NO_x (3-5%)

Redukcja NOx

Obecnie stosuje się następujące metody redukcji emisji NOx:

1. met. pierwotne

2. met. wtórne wykorzystujące:

- wstępne utlenienie NO do NO₂ i dalszą absorpcję w układach alkalicznych
- redukcję NO i NO₂ do N₂

Metody pierwotne

Ze względu na skomplikowane procesy oczyszczania gazów odlotowych z NOx i związane z tym wysokie koszty często stosuje się redukcję emisji NOx u źródła (met. pierwotne)

Metody pierwotne

Metody te oparte są na:

- odpowiednim doborze paliwa (mniejsze znaczenie niż przy ograniczaniu em. SO₂)
- obniżaniu **temperatury** spalania
- obniżaniu **stężenia tlenu** w strefie spalania
- skracania **czasu** przebywania gazów w strefie wysokich temperatur

---

Metody pierwotne

Zadania te można zrealizować kilka sposobów:

1. właściwe zaprojektowanie komory paleniskowej
2. stosowanie palników niskoemisyjnych (w kotłach pyłowych)
3. wielostrefowe spalanie paliwa
4. recyrkulacja spalin do komory paleniskowej
5. zmniejszanie współczynnika nadmiaru powietrza
6. obniżenie temperatury spalania

Punkty 3-6 realizowane są w kotłach fluidalnych

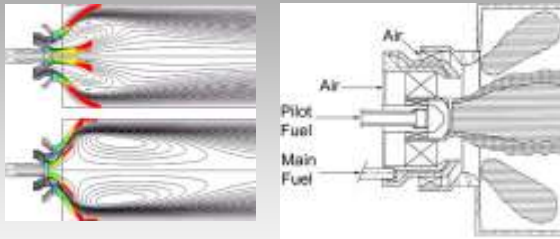

Palniki niskoemisyjne

Kotły fluidalne

- Bardzo dobrym rozwiązaniem w redukcji emisji NOx wraz z odsiarczaniem jest wykorzystanie kotłów fluidalnych (omówionych wcześniej)
- optymalna temperatura spalania: 850-900 °C – gwarantuje to wraz z dwustrefowym spalaniem znaczne ograniczenie tworzenia się NOx.

Metody wtórne

1. Utleniające:

- a) z wykorzystaniem chemicznych utleniaczy
- b) radiacyjne

2. Redukcyjne:

- a) niekatalityczne
- b) katalityczne

Metody wtórne

1a). Utleniające

- utlenianie NO do NO₂ i wiązanie NO₂

metodami absorpcyjnymi

np. metoda amoniakalna odsiarczania

połączona z utlenianiem NO **ozonem**

Utleniaczami mogą być również:

ClO₂, KMnO₄, K₂CrO₄ itp. (drogie !!)

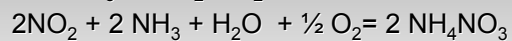
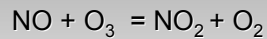

Metody wtórne

■ *skruber nr 1* – odsiarczanie

■ *skruber nr 2:*

■ *skruber nr 3* – dodatkowe oczyszczanie

Metody wtórne

1 b). Metoda radiacyjna – metoda nowatorska, polega na bombardowaniu gazów odlotowych wraz z sorbentami wiązką elektronów wytwarzanych w akceleratorze. Następuje aktywacja gazów i sorbentów, w tym utlenianie NO do NO₂ tlenem dwuatomowym. Stosuje się ją do szybkiego oczyszczania z SO₂, NO_x i innych zanieczyszczeń.

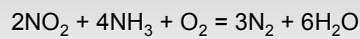
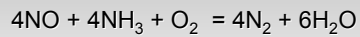

Metody wtórne

2 a). Metoda redukcji niekatalitycznej np. amoniakiem lub mocznikiem:

Metody wtórne

2 b). Metody redukcji katalitycznej
- katalizatory obniżając energię aktywacji przyspieszają i zwiększają wydajność reakcji chemicznych, w tym również redox.

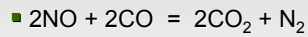

Metody wtórne

2 b). Metody redukcji katalitycznej

2b1) – metody redukcji nieselektywnej

W podwyższonej temperaturze spalin zachodzi wiele reakcji przyśpieszanych katalizatorami m.in.:

➤ **Zastosowanie:** „katalizatory samochodowe”

Metody wtórne

2 b). Metody redukcji katalitycznej

2b2 – selektywna redukcja katalityczna (SCR)

Zachodzą reakcje jak przy redukcji niekatalitycznej jednakże ze znacznie większą wydajnością

➤ **Zastosowanie:** przemysłowe i w nowszych samochodach)

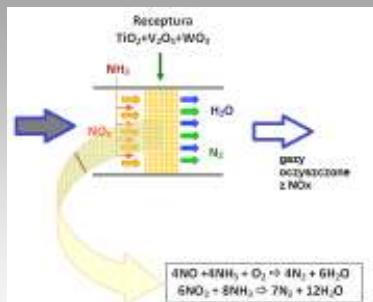

SCR (Selective Catalytic Reduction)

Podsumowanie

- odsiarczanie gazów odlotowych jest częściej stosowane w porównaniu z usuwaniem NOx ze względu na niższe koszty
- do ograniczania emisji NOx stosowane są przede wszystkim **metody pierwotne** (np. kotły fluidalne, montaż palników niskoemisyjnych w istniejących kotłach pyłowych)

Podsumowanie

- spośród wtórnych metod odazotowania spalin (redukcji NOx), najczęściej stosowaną metodą jest SCR. Technologia ta posiada status BAT (Best Available Technique – Najlepsza Dostępna Technika)
